

¹⁴ Юридична наука і освіта на Україні / Ю. С. Шемшученко, І. Б. Усенко, Б. М. Бабій та ін. ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко ; АН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Наукова думка, 1992. – С. 185.

¹⁵ Крикун М. Львівський університет австрійського періоду (1784–1918) / Микола Крикун // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / видав. рада : І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. – Л. : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – Т. I : А–К. – С. 42.

¹⁶ Кахнич В. Виникнення Львівського університету та юридичного факультету у його структурі у другій половині XVII ст. / Володимир Кахнич // Правова система громадянське суспільство та держава : матеріали VIII міжнар. студентсько-аспірантської наук. конф. (м. Львів, 24–26 квітня 2009 р.). – Л. : Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2009. – С. 32–34.

Резюме

Бойко І. Й. Передумови заснування Львівського університету та становлення його юридичного факультету (до 355-річчя з часу створення).

У статті проаналізовано передумови становлення та розвитку Львівського університету від часу створення й донині. Значну увагу зосереджено на характеристичні діяльності юридичного факультету Львівського університету в австрійській, польській та радянській періоди. Зроблено висновок, що Львівський національний університет імені Івана Франка є одним із найпрестижніших закладів нашої держави, а його юридичний факультет – найдавнішою правничою школою в Україні.

Ключові слова: Львівський університет, юридичний факультет, юридична наука, юридична освіта, навчальний процес.

Резюме

Бойко І. Й. Предпосылки основания Львовского университета и становления его юридического факультета (к 355-летию со времени создания).

В статье проанализированы предпосылки становления и развития Львовского университета со времени создания по настоящее время. Значительное внимание уделяется характеристике деятельности юридического факультета Львовского университета в австрийский, польский и советский периоды. Сделан вывод, что Львовский национальный университет имени Ивана Франко является одним из самых престижных заведений нашего государства, а его юридический факультет – старейшей юридической школой в Украине.

Ключевые слова: Львовский университет, юридический факультет, юридическая наука, юридическое образование, учебный процесс.

Summary

Boiko I. Backgrounds of founding the Lviv University and becoming its Law Faculty (to 355 anniversary since creation).

The article analyzes the preconditions for the formation and development of Lviv University from the inception to the present. Special attention is focused on the characterization of the Law Faculty at Lviv University in the Austrian, Polish and Soviet periods. It is concluded that Lviv University is one of the most prestigious institutions of our country and its Law Faculty is the oldest law school in Ukraine.

Key words: Lviv University, Faculty of Law, jurisprudence, legal education, educational process.

УДК 340.111

Л. І. ЗАМОРСЬКА

Любов Ігорівна Заморська, доктор юридичних наук, доцент, доцент Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР СУЧАСНОГО ПРАВА

Сучасна загальнотеоретична юридична наука про право характеризується розмаїттям різних типів праворозуміння, тобто наукового пізнання і пояснення права як своєрідного та відносно самостійного, цілісного системного явища духовного життя будь-якого суспільства.

Як стверджує С. С. Алексєєв, право – це соціальне явище¹, надбання духовної культури суспільства, тому воно не може бути позбавлене суспільної основи, за допомогою якої розбудовуються нові соціально-економічні відносини².

Слушною є також думка П. М. Рабіновича, який зазначає, що право в загальносоціальному розумінні – це певні можливості суб'єктів суспільного життя, які визначаються рівнем розвитку суспільства³. Саме воно, що являє собою особливе нормативне утворення, впорядковує та охороняє найбільш важливі для абсолютної більшості членів соціуму суспільні відносини. Висока соціальна цінність цих відносин дає змогу розглядати їх як загальнозначущі. Власне, загальна значущість цих відносин обумовлює необхідність виконання вимог правових норм усіма членами суспільства. Право ніби приймається від імені всього суспільства, а норми,

утворюючи систему права, поширюють свою дію на всіх членів суспільства, незалежно від їх участі у правотворчій діяльності та внутрішньої психологічної оцінки, значущості встановлюваних за допомогою права правил поведінки. У цьому вбачається одна з істотних відмінностей права від інших нормативних систем.

При цьому слід зауважити, що право є досить складною соціальною системою, серед основних принципів якої необхідно виділити передусім принцип демократизму, гуманізму, динамічності у поєднанні з певною стабільністю, верховенства права тощо⁴.

Соціологічне поняття права поширилось у країнах загального права (*common law*), де судові рішення (поряд із законами) є основними джерелами права, особливо у США у першій половині XX століття. Іншими словами, у соціологічному розумінні право – це безперервно змінювана сукупність судових та адміністративних рішень, що становлять правопорядок. Ці рішення забезпечують державним примусом повноваження учасників суспільних відносин⁵. Проте слід зазначити, що це твердження, яке виражає соціологічний зміст права, уявляється, дещо обмежує його внутрішню сутність як соціально-нормативного явища, оскільки вказує на те, що його розвиток цілком залежить від держави (державних органів, які виносять судові та адміністративні рішення) та забезпечуються виключно примусом з її боку.

Крім того, беззаперечним свідченням значення права в життєдіяльності людей (суспільства) є те, що в якості пріоритетної загальнолюдської цінності виступає культура прав людини, оскільки в наш час однією з найскладніших проблем сучасного розуміння змісту і сутності права є його осмислення як частини культури певного суспільства, тобто, його соціокультурної реальності.

Нині залишається досить актуальним поділ права на природне і позитивне, який породив плюралізм науково обґрунтованих підходів до цього явища та його природи. Проте позитивістському (нормативістському) підходу надається більша перевага. Це пов'язано з тим, що передусім що нормативістський підхід до права є обов'язковим не лише як сутнісний елемент права, що розкриває його регулятивний характер, але і як засіб його демістифікації. Адже ні теорія природного права, ні філософське його обґрунтування, що орієнтується на теорію природного права, у сучасному розумінні самі по собі не існували й існувати не можуть, їх призначення полягає лише в тому, щоб втілитися у позитивному праві. Цінним є те, що не припиняються пошуки єдиної підстави права як багатоаспектного соціального явища⁶, тобто його соціального виміру. Крім того, як зазначає В. С. Соловійов, природне право є лише «раціональною сутністю права»; а право позитивне є історичним явищем права. Це право реалізоване залежно «від стану моральної свідомості у даному суспільстві та від інших історичних умов». Тому природне право постійно стає правом позитивним⁷, тим самим і визначається його соціальне призначення у суспільстві.

Метою будь-якого права є реалізація його соціальної цінності в житті людини зокрема та суспільства в цілому, яка знаходить свій безпосередній вираз у його нормативності.

Дійсно, право є явищем, яке динамічно розвивається під впливом соціальних, політичних, ідеологічних та інших чинників відповідно до рівня соціально-економічних відносин і потреб суспільного розвитку. Взаємодія цих чинників створює основу формування права. Право їх не лише уособлює, а й відображає⁸.

Не достатньо обґрунтованими, уявляється, є положення, висунуті І. Л. Честновим, який зазначає, що право лише формально можна відокремити від інших соціальних явищ, оскільки його залежність від еволюційного розвитку суспільства не дозволяє говорити про чіткі критерії його визначення. Іншими словами, під правом слід розуміти не сукупність елементів, а таку відкриту систему (прояв внутрішньої сутності права), що перебуває у безперервній дії, взаємодоповненні й розвитку⁹. Така характеристика права може мати лише тимчасовий характер, оскільки зовсім не відповідає його сутнісному змістові.

Досі в літературі доводилося, що право, як будь-яке інше соціальне нормативне утворення, є не просто засобом регулювання, це ще й специфічний спосіб закріплення певних соціальних зв'язків. Причому природа цих зв'язків значною мірою зумовлена формою організації суспільства. Так, на додержавних етапах розвитку суспільства соціальні норми закріплювали кровноспоріднені відносини, і в цьому сенсі норми відповідали потребам певного етапу соціальної еволюції. Але в умовах політичного, державно організованого суспільства змінилася і специфіка соціальних зв'язків. Принциповим чином змінилася й система соціально-регулювання, яка поряд із нормами звичаїв набула суттєвого і необхідного доповнення у вигляді правових норм, що знаходяться у безпосередньому зв'язку з державою¹⁰. Це твердження обґрунтовувалося такими положеннями: по-перше, тим, що норми права встановлюються від імені держави і в цьому сенсі вони є продуктом свідомої соціальної діяльності; по-друге, реалізація, втілення в життя вимог правових норм забезпечується системою державних гарантій та санкцій. Їх реалізація підтримується можливістю застосування примусових заходів. При цьому зазвичай охорона від порушень примусовою силою держави не суперечить тому, що правові, як і інші соціальні, норми у переважній більшості випадків виконуються людьми свідомо і добровільно (всі вони забезпечуються насамперед заходами переконання, виховання, організації). І лише коли вплив інших засобів виявляється для реалізації норм права недостатнім, виникає необхідність у застосуванні відповідних заходів примусу. Сенс «утвердженого зв'язку між нормами права і примусом зводиться до того, що невиконуючий добровільно свої юридичні обов'язки зобов'язаний або ж мусить бути підданий примусовим заходам»¹¹.

Німецький соціолог В. Гепхард пропонує соціокультурний вимір права і визначає при цьому чотири основні властивості: нормативність (право як система норм), організаційність або організованість права, тобто його організаційний аспект (виражається в державному апараті, який забезпечує примус), символізм права – його символічний аспект (право як елемент колективної свідомості) та дієвість і ритуальність – право

як дія та ритуал¹². Обґрунтовуючи цю точку зору, І. Л. Честнов зазначає, що право як соціальне явище характеризується нормативністю, яка означає, що право являє собою передусім сукупність соціальних норм – правил поведінки, які регулюють відношення між людьми¹³. Разом з тим символізм пов'язує право безпосередньо з нормативними системами (мораллю, релігією, традицією), намагається залучити для легітимації норм неюридичні основи у вигляді знаків, а також їх пояснення. Саме ж право при цьому сприймається людьми як символ справедливості і порядку, погодження інтересів і цілісності суспільства¹⁴. Дієвість (дія) права – це змістовно-динамічний бік права, що характеризує фактичну реалізацію його властивостей здійснювати регулятивний (спеціально-юридичний), інформаційно-психологічний (мотиваційний), виховний (ідеологічний, виховний) та соціальний вплив на учасників суспільних відносин. З дією права пов'язані сутність та вияв цінності права, досягнута або не реалізована мета правового регулювання в тому чи іншому суспільстві, державі, ступінь гарантованості прав і свобод людини і громадянина, а отже, ефективність або відсутність ефективного регулювання правових відносин. Як зазначає В. П. Малахов, дієвість права може характеризуватися як: соціальний механізм дії права (всі умови, які визначають особливості прояву права в реальному житті); психологічна сторона дії права (врахування психологічних механізмів поведінки людини, сприйняття тих чи інших закономірностей правового регулювання, впливу); ціннісно-орієнтаційний механізм дії права (законодавче закріплення, забезпечення реалізації та охорони найбільш важливих для людини та суспільства цінностей)¹⁵. Останньою властивістю є ритуальність права, в якій інкорпорується його норми, цінності та установки і яка визначається як діяльність у праві. Оскільки право – це поняття відносне, то правові цінності й норми пронизують і упорядковують всі суспільні відносини. А ритуальній дії вони надають орієнтири і стають упізнаними у ритуальних значеннях. Саме в цих діях втілюються правові норми і цінності, причому в кожному ритуальному інсценуванні вони конкретизуються та інсценуються. Публічний характер цих ритуалів створює образи і моделі застосування права, а також одночасно сприяє його утвердженню в суспільстві¹⁶.

Отже, соціокультурний вимір права, закладений в основу його генези, формує його як соціонормативне, організаційно впорядковане дієво-ритуальне явище, яке характеризується символізмом.

Крім того, у праві значно підвищується цінність вище вказаних властивостей, які характеризують безперечно і соціальні норми, що покладені в основу соціальної побудови права.

З цього приводу А. Я. Вишинським соціальний зміст права визначено як (тобто, нормативно структуроване явище соціальної дійсності) сукупність правил поведінки, які виражають волю панівного класу, встановлених у законодавчому порядку, а також звичаїв і правил співіснування, санкціонованих державною владою, застосування яких забезпечується примусовою силою держави з метою охорони, заборони й розвитку суспільних відносин і порядків, вигідних панівному класу¹⁷.

Таким чином, особливістю права як соціокультурного передовсім, а відтак і нормативного утворення, призначеного для соціального регулювання, є не тільки те, що його функціонування забезпечується двома основними видами державного примусу, а й те, що право існує у суспільстві як явище, яке є значущим для нього не тільки через примусовий характер, але й через необхідність його існування як засобу для задоволення – ів усіх членів даного соціуму.

Іншими словами, специфіка права як соціального явища полягає у тому, що воно зобов'язане навести порядок у суспільних відносинах і закріпити його. Інакше кажучи, такий порядок має бути закріплено насамперед у правовій нормативності, а отже, і в обов'язковості правових положень (приписів) та можливості їх втілення в життя¹⁸.

Нині досить актуальним залишається питання щодо пошуку нових напрямів дослідження права як соціального явища, яке виникає за умов специфічного правового способу соціальної регуляції¹⁹, що передбачає необхідність застосування до правової сфери наукового інструментарію суміжних наук, долаючи при цьому односторонність традиційних підходів до розуміння соціальної природи права. Вихідним тут має стати, як стверджує С. Н. Єгоров, розгляд права як породження суспільних відносин, передовсім взаємин між соціалізованими індивідами, адже те, що людина живе серед інших людей, не є її примхою чи висновком, якого вона дійшла з мотивів спільної вигоди: людина за своєю природою призначена для життя у суспільстві й стає людиною лише в результаті життя у ньому²⁰.

Слід наголосити, що підхід, пояснюючи право як норму, правило, мірило того, як необхідно діяти у відносинах з іншими людьми²¹, на нашу думку, є безпосереднім прикладом прояву його соціального змісту. Крім того, право є не лише частиною системи нормативного регулювання, але й частиною культури певного суспільства, його соціокультурної системи²².

На думку О. В. Петришина, на цій основі формується соціологічний підхід до права як саме теоретичний концепт, що досліджує право як явище, що має соціальну природу. Його основою, продовжує автор, є нормативність, проте нормативність соціальної реальності (соціальна нормативність), яка виводиться не з «повеління державної влади», а із фактичних відносин, заснованих на еквівалентності обміну діяльністю, взаємних правах і обов'язках учасників соціального спілкування, що складаються на підставі взаємного визнання їх значущості²³. Отже, нормативна складова права як соціального явища, яка є його «несучою конструкцією», істотно підсилюється за рахунок суб'єктивно-вольових та соціально-ситуативних елементів (складових). Попри це, невід'ємною ознакою прояву такої нормативності є те, що вона торкається публічного інтересу, утворюється і здійснюється у публічному просторі, а тому підлягає гарантуванню з боку інститутів державної влади.

На підставі плюралізму наукових концепцій розуміння права як соціального явища в наш час сформувалося поняття «загальносоціального права». П. М. Рабінович обґрунтовано стверджує, що це насамперед принципи та соціальні норми, які зумовлені можливостями учасників суспільного життя, що об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку суспільства²⁴.

Таким чином, право як соціальне нормативне утворення є не просто засобом регулювання, а ще й специфічним способом закріплення визначених для регулювання сфер суспільних відносин. Причому природа цих відносин значною мірою обумовлена формою організації самого суспільства. Аналіз феномена «право» в інструментально-функціональному аспекті припускає насамперед розуміння цього феномена як якоїсь множинності діючих (функціонуючих) норм (правових засобів). Але при цьому необхідно враховувати, що право – це не проста сукупність норм. Побудова всієї сукупності правових норм на основі певної послідовності і взаємозв'язку дає змогу говорити про право як складне, цілісне соціальне утворення.

¹ Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – С. 325.

² Костицький В. Право як цілісність / В. Костицький // Право України. – 2002. – № 2. – С. 8.

³ Рабінович П. М. Права людини та їх юридичне забезпечення: основи загальної теорії: навч. посіб. для юрид. вузів і фак. / П. М. Рабінович – К. : НВК ВО, 1992. – С. 7.

⁴ Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2007. – С. 671.

⁵ Кравець В. Право як об'єкт пізнання / В. Кравець // Право України. – 2001. – № 6. – С. 82.

⁶ Скакун О. Ф. Динамика методологических подходов к праву / О. Ф. Скакун // Право в системі соціальних норм: історико-юридичні аспекти : матеріали XIII конф. (м. Чернівці, 20–22 травня 2005 р.). – Чернівці : Рута, 2005. – С. 18–19.

⁷ Яценко А. С. Философия права Соловьёва / А. С. Яценко. – СПб. : Сенатская типография, 1912. – С. 25.

⁸ Плавич В. П. Логико-лінгвістичний аналіз праворозуміння на сучасному етапі розвитку правової науки / В. П. Плавич, С. В. Плавич // Право і лінгвістика : матеріали II міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Сімферополь, 23–26 вересня 2004 р.). – Сімферополь, 2004. – С. 24.

⁹ Черноус С. М. Оціночні поняття у трудовому праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / С. М. Черноус. – Х., 2008. – С. 10.

¹⁰ Лукашева Е. А. Общая теория права и многоаспектный анализ правовых явлений / Е. А. Лукашева // Советское государство и право. – 1975. – № 4. – С. 19.

¹¹ Петражицкий Л. И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности / Л. И. Петражицкий. – СПб. : Изд-во «Лань», 2000. – С. 220.

¹² Gephart W. Recht als Kultur: Zur kultursoziologischen Analyse des Rechts/ W. Gephart. – Frankfurt/Main, 2006. – P. 26.

¹³ Честнов И. Л. Постклассическая теория права : моногр. / И. Л. Честнов. – СПб. : Издат. Дом «Алеф-Пресс», 2012. – С. 298.

¹⁴ Москович С. Машина, творящая богов / С. Москович. – М., 1998. – С. 131.

¹⁵ Малахов В. П. Теория государства и права : учеб. пособ. / В. П. Малахов, И. А. Горшенева, А. А. Иванов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2009. – С. 106.

¹⁶ Вульф К. К генезису социального. Мимезис, перформативность, ритуал / К. Вульф. – М., 2009 – С. 78.

¹⁷ Вышинский А. Я. Вопросы теории и государства / А. Я. Вышинский. – М. : Юрид. лит., 1949. – С. 84.

¹⁸ Кельзен Г. Чисте правознавство : 3 дод. : Проблема справедливості / Ганс Кельзен ; пер. з нім. О. Мокровольського. – К. : Юніверс, 2004. – С. 45.

¹⁹ Четвернин В. А. Введение в курс общей теории государства и права : учеб. пособ. / В. А. Четвернин. – М. : Ин-т государства и права РАН, 2003. – С. 144; Право и общество : от конфликта к консенсусу : моногр. / под общ. ред. В. П. Сальникова, Р. А. Ромашова. – СПб. : Санкт-Петербург. ун-тет МВД России, 2004. – С. 8–50.

²⁰ Егоров С. Н. Аксиоматические основы теории права / С. Н. Егоров. – СПб.: Лексикон, 2001. – С. 52.

²¹ Теория государства и права : учеб. для юрид. вузов и факультетов / под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. – М. : Издат. гр. ИНФРА М–НОРМА, 2002. – С. 240.

²² Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння: моногр. / [Ю. С. Шемшученко, М. Н. Онищенко, О. В. Зайчук та ін.]; за заг. ред. Н. М. Онищенко. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2013. – С. 207.

²³ Петришин О. Соціально-юридична природа права / О. Петришин // Право України. – 2012. – № 1–2. – С. 23.

²⁴ Рабінович П. М. Соціально-природна правова система суспільства / П. М. Рабінович // Право України. – 2012. – № 1–2. – С. 73.

Резюме

Заморська Л. І. Соціокультурний вимір права.

Стаття присвячена дослідженню права як соціокультурного явища і його особливостей у цьому вимірі. При цьому визначається його нормативна основа, яка підтверджує його соціальне походження, визначаючи динаміку його еволюційного розвитку і регулятивного змісту.

Ключові слова: право, соціальна природа права, нормативність права, соціальна норма, норма права.

Резюме

Заморская Л. И. Социкультурное измерение права.

Статья посвящена исследованию права как социкультурного явления и его особенностей в этом измерении. При этом определяется его нормативная основа, которая подтверждает его социальное происхождение, определяя динамику его эволюционного развития и регулятивного содержания.

Ключевые слова: право, социальная природа права, нормативность права, социальная норма, норма права.

Summary

Zamorska L. Socio-cultural dimension of law.

The article is devoted to the study of law as a sociocultural phenomenon and its characteristics in this dimension. This is determined by its normative basis, which confirms his social origin, determining the dynamics of its evolutionary development and regulatory content.

Key words: law, social nature of law, the normativity of law, social norm, law norm.

УДК: 340.131:330.8

Н. Б. АРАБАДЖИ

Наталія Борисівна Арабаджи, кандидат юридичних наук, доцент Міжнародного гуманітарного університету

ЕКОНОМІЧНА ЦІННІСТЬ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ

Тенденції розвитку сучасної загальнотеоретичної юриспруденції демонструють зростання уваги до аксіологічної проблематики права та держави.

Багато теоретиків та філософів права зробили значний внесок в розвиток аксіологічної проблематики, наприклад: М. М. Алексєєв, С. С. Алексєєв, А. М. Бабенко, О. О. Бандура, В. А. Бачинін, К. В. Горобець, В. В. Дудченко, М. І. Козюбра, С. І. Максимов, О. С. Мельничук, О. А. Музика, В. С. Нерсесянц, Ю. М. Оборотов, А. І. Овчинніков, І. В. Патерило, А. В. Поляков, П. М. Рабінович, І. Л. Честнов та ін.

Правовий порядок, поза сумнівів, є тим феноменом, ціннісний вимір якого має розглядатися під особливим кутом зору. Це, пов'язано насамперед із необхідністю змістовного наповнення нових теорій правового порядку, які формуються у наш час, усе більше витісняючи наукові розробки, в яких він розумівся з позицій застарілої, здебільшого позитивістської методології, що прив'язувала правовий порядок до концепту законності. Звичайно, правовий порядок має більш потужний аксіологічний потенціал, який, на жаль, незважаючи на розвиненість та розгалуженість загальнотеоретичної юриспруденції, не потрапляє в поле зору теоретиків та філософів права.

Отже, у контексті поповнення наукової прогалини при дослідженні економічної цінності правового порядку принциповим є досягнення наступних цілей:

- визначити змістовну наповненість правового порядку;
- виявити аксіологічні мотиви правового порядку;
- продемонструвати економічну цінність правового порядку.

Сучасна правова аксіологія, вирішуючи питання про цінність правової сфери, їх структуру, ознаки, розвиток, рух в процесі становлення суспільства, позитивацію та нормування, ієрархізацію й центрування, враховує два найбільш загальних посилення і стосується того, що при аналізі аксіологічних проблем виходять з судження, що ті чи інші правові явища можуть розглядатися у двох вимірах: як такі, що мають власну цінність та такі, що мають інструментальну цінність.

У контексті дослідження цінності правового порядку необхідно визнати, що виявлення його власної та інструментальної цінності не може відбуватися одночасно, оскільки при цьому виходять з абсолютно різних методологічних та гносеологічних позицій.

Фактично, визначити власну цінність того чи іншого явища означає показати його значущість порівняно з іншими явищами. Саме тому в юриспруденції власна цінність права виражається за допомогою таких понять, як правові цінності та цінності права. В рамках права існує значна кількість цінностей, які формуються, розвиваються та інституціалізуються, або ж, навпаки, втрачають свою актуальність та перестають сприйматися як цінності, відходять на другий план суспільного життя. Власна цінність будь-якого правового явища, таким чином, полягає у тому, що визначається його змістовна наповненість, ступінь відповідності такої наповненості прийнятним уявленням про належне. При цьому необхідно виявити, яке місце займає таке правове явище в ієрархії цінностей правової сфери.

При виявленні специфіки власної цінності правового порядку необхідно передусім визначитися з його віднесенням до того чи іншого типу цінностей правової сфери. Слід також підкреслити, що традиційно в рамках правової аксіології виділяють два типи цінностей: правові цінності – тобто ті цінності, що лежать в основі права та є за своєю природою явищами правового походження, та цінності права – ті об'єкти, щодо яких право виконує свої загальносоціальні та спеціально-юридичні функції, тобто ті явища, які забезпечуються і охороняються за допомогою права.

Показово, що правовий порядок найчастіше розглядають у контексті саме правових цінностей, тим самим підкреслюючи винятковий статус цього феномена. На користь такої позиції свідчить і те, що право за своєю природою є ціннісно-нормативною системою порядку, а тому саме явище порядку, як правило, лежить